

INNOVATIVE
WORLD

ISSN: 3030-3079

ORIENTAL JOURNAL OF ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

SHARQ AKADEMIK VA KO'P TARMOQLI
TADQIQOTLAR JURNALI

Scientific Journal

2026/6

www.innoworld.net
+998 33 5668868

ORIENTAL JOURNAL OF ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

Volume 4, Issue 6
2026

Journal has been listed in different indexings

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

The official website of the journal:
www.innoworld.net

Uzbekistan-2026

**OILA VA MAKTAB HAMKORLIGINING BOSHLANG'ICH SINFI
O'QUVCHILARI TARBIYASIDAGI O'RNI****Jorayeva Feruza**

Oriental universiteti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi yo'nalishi magistratura 1-kurs talabasi

Annotatsiya. Boshlang'ich ta'lim bosqichi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida muhim davr hisoblanib, bu jarayonda oila va maktabning o'zaro hamkorligi alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada oila va maktab hamkorligining boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasidagi o'rni hamda ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi samarali muloqot, hamkorlikning shakl va usullari hamda ularning o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy hamda intellektual rivojlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Oila va maktab hamkorligini yanada takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ham keltirilgan.

Kalit so'zlar: oila, maktab, hamkorlik, tarbiya, boshlang'ich ta'lim, ota-onalar, o'quvchi, pedagogik jarayon.

Kirish. Mamlakatimizda ta'lim tizimini takomillashtirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol inson etib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda oila va maktabning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalarning shaxs sifatida shakllanishi, ma'naviy-axloqiy fazilatlarini rivojlanishi hamda bilim olishga bo'lgan qiziqishlarining ortishida oila va maktabning birgalikdagi faoliyati alohida o'rin tutadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari yosh jihatidan taqlid qilishga moyil bo'lib, ularda ijobiy va salbiy odatlar tez shakllanadi. Shu sababli tarbiyaviy ta'sirning uzviyligi va izchilligi muhim hisoblanadi. Oila va maktabning hamkorligi o'quvchilarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularda mustaqil fikrlash, mas'uliyat va intizom tuyg'ularini rivojlantirish imkonini beradi [1].

Oila inson hayotidagi eng muhim ijtimoiy institutlardan biri hisoblanadi. Bola dunyoga kelgan kundan boshlab dastlabki tarbiyani oilada oladi. Ota-onalar va boshqa oila a'zolari bolaning xarakteri, dunyoqarashi, odob-axloqi hamda jamiyatga bo'lgan munosabatining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Oiladagi sog'lom muhit, mehr-muhabbat va o'zaro hurmat bolaning ruhiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir qiladi. Aksincha, oiladagi nizolar, e'tiborsizlik yoki nazoratning sustligi bolaning tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois ota-onalar farzand tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishlari, uning qiziqishlari va ehtiyojlariga e'tibor qaratishlari zarur [2].

Bugungi kunda ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish masalasi ham dolzarb hisoblanadi. Chunki zamonaviy ta'lim jarayonida ota-onalar faqat nazoratchi emas, balki ta'lim va tarbiya jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishi lozim.

Maktab ta'lim berish bilan bir qatorda tarbiyaviy vazifalarni ham amalga oshiradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'quvchilarning bilim olishi, ijtimoiylashuvi va shaxs sifatida rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi o'quvchilar bilan kundalik muloqotda bo'lib, ularning qiziqishlari, qobiliyatlari va xulq-atvoridagi o'zgarishlarni kuzatadi. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning intizomli bo'lishi, jamoada ishlash ko'nikmalarini egallashi, vatanga muhabbat va insonparvarlik tuyg'ularini shakllantirish muhim vazifalardan hisoblanadi [4]. Bu vazifalarni samarali amalga oshirish uchun maktab oila bilan yaqindan hamkorlik qilishi zarur.

Ta'lim amaliyotida kuzatilishicha, ota-onalar bilan muntazam aloqa o'rnatgan o'qituvchilar o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini yaxshilashga va tarbiyaviy muammolarni tezkor hal etishga erishadilar. Oila va maktab hamkorligi deganda ota-onalar hamda pedagoglarning yagona maqsad yo'lida birgalikdagi faoliyati tushuniladi [5]. Ushbu hamkorlikning asosiy maqsadi o'quvchini har tomonlama rivojlantirish va uning barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishiga ko'maklashishdan iborat.

Hamkorlik natijasida o'quvchilar ta'lim va tarbiya jarayonida yagona talablar asosida shakllanadi. Bu esa ularda mas'uliyat, mehnatsevarlik, intizomlilik va mustaqillik kabi sifatlarning rivojlanishiga yordam beradi. Oila va maktabning bir-birini qo'llab-quvvatlashi o'quvchining ruhiy holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ota-onalarning maktab hayotida faol ishtirok etishi bolalarda ta'limga nisbatan ijobiy munosabat shakllanishiga xizmat qiladi. Ota-onalar tomonidan berilayotgan e'tibor va qo'llab-quvvatlash o'quvchilarning o'z kuchiga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Oila va maktab hamkorligi turli shakllarda amalga oshiriladi. Ota-onalar yig'ilishlari eng keng tarqalgan shakllardan biri bo'lib, unda o'quvchilarning ta'lim va tarbiya jarayonidagi yutuq va kamchiliklari muhokama qilinadi. Individual suhbatlar esa har bir o'quvchining o'ziga xos jihatlarini hisobga olgan holda muammolarni hal qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, ochiq darslar, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, sport musobaqalari va turli tanlovlar ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb etishda muhim vosita hisoblanadi [6]. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ham hamkorlikning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar va elektron kundaliklar orqali ota-onalar va o'qituvchilar o'rtasida tezkor axborot almashinuvi yo'lga qo'yilmoqda.

Bugungi kunda hamkorlikni yanada rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, ota-onalarning pedagogik bilimlarini oshirishga qaratilgan seminar va treninglarni tashkil etish lozim. Shuningdek, ota-onalarni maktab tadbirlariga faol jalb etish va ular bilan muntazam muloqot olib borish muhimdir. Maktab va oila o'rtasidagi hamkorlikning samaradorligi ko'p jihatdan o'zaro ishonch va hurmatga bog'liq. Shu sababli pedagoglar ota-onalar bilan ishlashda samimiylilik va ochiqlik tamoyillariga amal qilishlari kerak [7]. Ota-onalar esa maktab tomonidan olib borilayotgan ta'lim-tarbiya ishlarini qo'llab-quvvatlashlari maqsadga muvofiqdir.

Oila va maktab hamkorligini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar

1. O'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida muntazam uchrashuvlar, individual suhbatlar hamda onlayn muloqotlarni tashkil etish orqali o'quvchilarning ta'lim va tarbiya jarayonidagi holati yuzasidan doimiy axborot almashinuvini ta'minlash zarur.

2. Maktablarda ota-onalar uchun seminar, trening va davra suhbatlarini tashkil etib, bolalar psixologiyasi, tarbiya usullari hamda zamonaviy ta'lim jarayonlari haqida bilim berish maqsadga muvofiq.

3. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, sport musobaqalari, tanlovlar va ochiq darslarda ota-onalarning ishtirokini kengaytirish orqali ularning maktab hayotidagi faolligini oshirish lozim.

4. Elektron kundaliklar, messengerlar va boshqa raqamli platformalar orqali ota-onalar hamda pedagoglar o'rtasida tezkor va samarali aloqani yo'lga qo'yish tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, oila va maktab hamkorligi boshlang'ich sinf o'quvchilarining barkamol shaxs sifatida shakllanishida muhim omil hisoblanadi. Oila bolaning dastlabki tarbiya maskani bo'lsa, maktab uning bilim va ko'nikmalarini rivojlantiruvchi muhim ijtimoiy muhitdir. Ushbu ikki institutning o'zaro hamkorligi o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishini ta'minlaydi. Ota-onalar va pedagoglarning birgalikdagi faoliyati natijasida bolalarda mas'uliyat, intizom, mustaqil fikrlash va bilim olishga qiziqish kabi muhim sifatlar shakllanadi. Shuning uchun ham zamonaviy ta'lim tizimida oila va maktab hamkorligini yanada mustahkamlash hamda samarali shakllarini keng joriy etish muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, Boshlang'ich ta'lim uchun Milliy o'quv dasturi. Toshkent, O'zbekiston: Respublika ta'lim markazi, 2021, pp. 12–68.
2. R. Mavlonova va N. Rahmonqulova, Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent, O'zbekiston: Fan va texnologiya, 2017, pp. 115–142.
3. B. Xodjayev, Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, O'zbekiston: Sano-standart, 2017, pp. 86–109.
4. A. Munavvarov, Oila pedagogikasi. Toshkent, O'zbekiston: O'qituvchi, 2019, pp. 45–78.
5. Sh. Qurbonov, E. Seytxalilov va R. Ahliddinov, Ta'lim sifati va pedagogik mahorat. Toshkent, O'zbekiston: Tafakkur-Bo'stoni, 2016, pp. 91–118.
6. N. Egamberdiyeva, Ijtimoiy pedagogika. Toshkent, O'zbekiston: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2018, pp. 134–158.
7. M. Ochilov, Pedagogik texnologiyalar. Toshkent, O'zbekiston: O'qituvchi, 2015, pp. 72–97.